

BURNS KATALIN
A fekete madarakról

Babják néniért akkor kezdtem el igazán aggódni, amikor az áruházban arra panaszkodott, hogy nem tud lemenni az alagsori vécébe, mert egy rétisas tete-me állja el az útját. Lekísértem a lépcsőn, és arrébb rúgtam az útból az erősen koszló, otffelejített felmosórongyot. Nem törődtem a vécés nénivel, aki Babják néni sikoltására jelent meg az ajtóban, inkább hazatereltem Babják nénit, mert vécézni ott már úgysem akart.

Egyre többször fordult elő hasonló eset Babják né-nivel az otthonban is. Ilyenkor marlenkát adtam neki a kis, karcos tányéron. Éles késsel négy részre vágta, és egyenként bekapta a darabokat. Ki tudja, melyik régi tésztájára emlékeztette őt.

Babják néni szenilitása főleg a madárfajták összekeverésében jelentkezett. A nyugdíjasotthon ablaka előtt lépkedő varjakra azt mondta, hogy génmanipulált rigók. A baglyokat a tévében játékmackóknak nézte. De azzal okozta a legnagyobb meglepetést, ha a józan ész határán innen maradt. A fogasról lelógó fehér kardigánra mutogatva mesélte el a sztorit, amikor felmászott a házuk tetejére nagymamával, és meglesték a gólyát a fészken. A lábát is megemelte, talán a térdéig húzta volna, ha tudja, és úgy kezdett pillogni a kardigánra, mintha az bármelyik pillanatban elkelepelhetné magát. „Az is olyan délcegül mutatott fél lábon állva, mint ez a fogas” – fejezte be váratlanul a mondókáját, majd megint két lábra állt, lekapta a kardigánt az akasztóról, és elvitte a szennyesbe.

Akkoriban egy bandában zenéltem, pontosabban téptem a húrokat, elég rendszeresen; társaságba nem jártam, mert nem mertem kinyitni a számat a sok észosztó között. Ezért kellett zúznom, és a tény, hogy az ország több pontján, hajnalig tartó haknikon, négyöt pasival csinálom a hangulatot, ellensúlyozta a mindennapokban jelentkező félszégemet. A bőrszerkóra nem tudtak rábeszélni, se a miniruhákra, de később rájöttek, hogy ez csak kedvez nekik; piszkafa lábaimmal nem rontottam az amúgy is lehangoló színpadképet. Havonta kétszer jártunk vidékre Csaszi furgonján, és mindig úgy intéztük, hogy még aznap éjjel vissza is érjünk. Egy penészes pincében próbáltunk minden héten; a régebbi időkben meg a lakótelepi szobámban jöttünk össze, és hiába nyomtuk perkával

a dobszerkó helyett, a panelban senki nem bírta elviselni a dübörgésünket. Senki, csak Babják néni.

Azóta, hogy Babják néni átkerült az otthonba, nem csinált nagy ügyet a sütésből. Legtöbbször csak a büfében csomagoltatott kettőnknek valami édességet. Épp nála voltam, az otthonban, indulni készültem egy vidéki buliba, csak még bekaptam egy falatot. Ő a marlenkáját ette, én meg krémest. Ő négybe vágta az övét, én meg úgy szerettem, ha a krém kitolul az oldalán. Babják néninek ez nem tetszett, mint ahogy az sem, ha az ujjamat a farmerba töröltem, és úgy vettem fel a telefont. Ahogy összeszedtem magam, hogy induljak Csasziék Bajára, Babják néni megint próbálkozott, hogy kefert diktáljon belém. Naponta tenyészette ki, himalájai gombából. Nem mertem megkóstolni. Amit a szaporításhoz leszedett róla, olyan volt, mint a guanó.

– Egyszer történt, nagyanyáddal és velem – kezdte megint, vagy hatodszorra a héten, ahogy vettem a cipőmet. – Viharban kellett átszaladnunk a hídon, felnőtt nem volt velünk. Villámokat szórt az ég, nem volt jó ötlet a kis hídra merészkedni. Nagyanyád szaladt elöl, a cipője végigdobogott a pallón. Ahogy átért, felvisított: a túloldalon egy fa ága csapódott az arcába, rajta egy varjú. Karmaival szorította az ágat, a szeme már egészen élettelen volt. Ahogy arrébb löktem volna a madarat, megvonaglott, szélesre tárta a szárnyát, de az ágat így sem engedte el. A lábunk gyökeret vert az ijedelemtől meg az undortól. Nem is tudom, hogy kerültünk el onnan, ki talált ránk ott, a viharban, messze a falutól.

A végére bekötöttem a cipőfűzőt, aztán behúztam magam mögött az ajtót. Egy éve hallottam először erről az esetről, nagymama temetése után. Akkor még bele is borzongtam.

A furgont sikerült a körúthoz szerveznem, épp csak elrendeztük a hangládát hátul, bepattantam, és már indultunk is.

– Tiszta hülyék vagyunk, hogy ennyiért leme-gyünk Bajára – járt körbe a szokásos mondat, csak épp most Baját helyettesítettük be a megfelelő helyre. Egy új dobos jött velünk, Tamás, akinek már a körúti megálló előtt is nagy sikere volt, mert először csak elővillantotta, aztán körbe is adta a kis szerkentyűjét az öngyújtóval meg a marokkói füvel. Aki kért belőle, az a hátsó ülésre ült, mert a sofőrnek elvei voltak, és még az illatfelhőből sem akart szippantani. Én a második ülésen maradtam, de oda is bőven eljutott a felkavaró, édeskés illat.

– Hol a gitárom? – szólt előre Csaszi, ahogy minden úton tette közvetlenül azután, hogy a gyorsforgalmira kanyarodtunk. Az ölembe húztam a tokot, és kicsomagoltam belőle a hangszert.

– Ne hangold be, annál jobb lesz! – röhögött a fülembe. – Ma legyünk hagyománytisztelők – tette hozzá komolyan, és egy hajszálnyi hatásszünet után már tépte is a *Hotel Californiát*. A sofőr felnyihogott elöl, aztán, amikor Csaszi belesült a szövegbe, a többiek vastappsal jutalmazták.

– Hogy is van tovább? – bökött meg felülről, aztán a kezét a fejemen hagyta, és összeborzolta a hajamat.

– Mit tudom én? Hagyjál!

– Amíg nem kérsz belőle te is, addig nem lesz jobb. És akkor hogy bírod végig az utat? – szólt bele az új dobos.

– Hagyd! Valakinek normálisnak is kell maradni – vett Csaszi a védelmébe. Ahogy az útmenti fények ritkulni kezdtek, egyre kevésbé tudtam elképzelni, hogy aznap este mi még húrokat fogunk tépni egy színpadon. Az a gondolat se nyugtatott meg, hogy mire sorra kerülünk, a népeket a legkevésbé sem fogja érdekelni, hogy tisztán játszunk-e.

Csaszi hátul elcsendesedett, és a kedvencére, a *Blackbirdre* tért át. Csak az ilyen hosszú utakon hittem el, hogy valaha Beatles-rajongó volt, tizenöt évesen, amikor még az volt a tuti, hány akkordot tud az ember a gitáron. Az ilyen utakon, amikor kint sötétedni kezdett, Csaszi egészen nosztalgikus állapotba került, szinte elérékenyült, aztán meg, mintha hirtelen elszégyellte volna magát, a húrokba csapott, és vinnyogva kezdett bele valamibe a *Metallicától*. Aki nem ismerte, könnyen hihette azt, hogy szapulja őket, csak mi tudtuk, hogy ez az előadásmód igazából az imádat jele. A *Blackbird* előtt viszont mindig megkomolyodott, egész jól játszott, még a szövegbe is bele tudta tenni azt a bohém McCartney-s hanglejtést. Ilyenkor, ha csak egy pillanatra is, de mindig elgondolkodtunk azon, miért muszáj zúzó bulikat csinálnunk, amikor mást is tudnánk. De ezeket a gondolatokat már rég nem mondtuk ki, még egymás közt sem.

A sofőr le akarta húzni az ablakot, hogy kimenjen a bűz, de bevágott a szél. Valamit motyogott is ott elöl: milyen rosszul venné ki magát, ha elénk zuhanna egy fa, és nem érnék kilencig Bajára. Vagy akár soha. Csasziék hátul egyszerre röhögtek fel, az egyikük hangja már egészen torz volt, de nem érdekelt, kié, úgyhogy nem fordultam hátra. Én persze mondhattam akármilyen jókat, csak kinevettek, miközben

Csaszi megjegyezte, hogy a csajoknak nem áll olyan jól a mocskos beszéd. Kattogott a kis tűzcsinaló gépezet, és ők hárman már a kedvenc horrorfilmjeikről beszélgettek, akár egy felsős házibulin. „Aztarohadt!”

– üvöltött fel Csaszi, amikor azt hittem, a horror műfajról neki már nem lehet újat mondani. A két ülés között átdugta a cuccot, és akkor végül is kipróbáltam, bár addigra a hátsó ülésen zajló férfibulitól kifejezetten foszszagú volt az autó. Nem kapcsolódtam be a szövegelésükbe, inkább szokásom szerint egyedül járattam az agyamat. A legtöbb horrorfilm, egy-két jó pillanatot leszámítva, vérciki. Ha pedig nem az, akkor sem lehet róla beszélni, legalábbis nem érdekes. Az ilyet csak látni jó. Ha az ember arcába csapódik egy nagy fekete szárnyas dög, azt nem lehet szavakkal elmondani. Pedig mi van abban: egy elkábult varjú, ami egy percre még életre kel? Mégis, ahogy Babják néni a madár szeméről beszélt, abban volt valami borzongató.

Hátradőltem a bőrülésen, és feljebb tornáztam magamat, a fejtámaszig. Hátul ment a *Birds*, az *Eagles*, Csaszi a klasszikus műveltségét csillogtatta. Úgy látszik, észbe kaptak, hogy ma még játszunk: az öngyújtó egy ideje már nem kattogott. Amikor Csaszi nem locsogott tovább, és már csak a gitáros futamok jelezték, hogy ébren van, hátrafordultam az ülésen.

– Valaki egyszer mesélte nekem, hogy egy villámsújtotta varjú csapódott a pofájába egy faágon – Majdnem azt hittem, hogy kiröhögnek, de a dobos érdeklődve nézett felém, Csaszi meg belelássított a szőlőjába.

– Még gyerekek voltak, a szomszéd állatorvos lánya, meg a nagyanyám. Úgy meséli, hogy az embernek feláll a hátán a szőr – folytattam kicsit bátrabban, aztán lassan, részletről részletre haladtam tovább a mesében. Felém fordult mindhárom fej a hátsó ülésen, bár a harmadik szemhéja félig le volt csukva, láttam az autóba bevágó fénypázmákban.

– A francba! Babják néni! – süvöltött Csaszi az egyik mondat közepén. Azt hittem, hogy a következő pillanatban felnyerít, de a röhögés nem tört ki.

Elegem lett a mesélésből. Most először sikerült elérnem, hogy két percnél tovább figyeljenek rám, akkor is csak a fű miatt. Visszacúsztam a helyemre, és aludni próbáltam. Csakhogy nem sikerült; a furgonba benyúló fénynyalábok más ritmust diktáltak. A szemem előtt a barna plüssszuval lilára változott. Aztán egyszer csak Csaszi feje nyomódott a vállamnak, nyilván átmászott hozzám az ülésen, máshogy nem kerülhetett oda, mert Pest óta még nem álltunk

meg egyszer sem. Nem aludt; ahogy minden erőmmel próbáltam lerázni magamról, láttam a rá vetülő fényekben, hogy vigyorog, hiába tartja csukva a szemét. Elkapott, mintha párna lennék, jól megdagasztotta a vállamat. A kabátja tele volt a fű szagával.

– Hagyjál már! – kecmeregtem ki alóla, és az ablak mellé húzódtam. Elöl a sofőr berakott valami úszós zenét, szerzetesek énekeltek szintetizátoros alapra, de mivel velem együtt senki se neszelt fel, hogy tiltakozzon, én is belenyugodtam.

A sötét utakat már régóta szeltük, amikor Csaszi benyögte az éterbe, hogy pisilni akar, csakhogy a következő benzinkút még vagy negyven percre volt. A feje az ülésen ringatózott; kinyújtottam felé a kezemet, de csak a puha kabátját éreztem, a mellkasán a cipzárat, a nyílásban a kötött pulcsiját.

– Álljunk meg az erdőszélen. Muszáj! – bödült fel, és kiegyenesedett.

– Itt nem lehet – nézett hátra a sofőr. – De mindjárt jobb helyre érünk.

– Itt kell! – erősködött Csaszi, és érzélgősen átölelte a sofőr ülésének hátát.

– Sok volt a cuccból, mi? – mondta az válaszképpen, és lekanyarodott az erdő szélére.

Egy fás részen kászálódtunk ki a furgonból, egyetlen zseblámpával. A sofőr azt is az én kezembe nyomta.

– Nekem nem is kell – tiltakoztam.

– Hát kinél legyen? Neked lesz két szabad kezed – poénkodott Matyi.

– De én nem megyek.

– Most nő létedre vagy ilyen hülye? – röhögött Csaszi is. – Annál inkább fogjad, aztán gyerünk már, mielőtt idehugyozok.

Az eleje már elindult a sűrűbe, mire beértem őket, már ki is gombolkoztak.

– Ide világíts! Nem látok.

– Világít a halál! – kiabáltam vissza, és fordultam egyet magam körül a zseblámpával. Több értelmét láttam, hogy védelemre használjam, mint hogy őket világítsam vele. Kuncogást hallottam, bár a bozótban béka is brekegphetett, ha egyáltalán van állat, amelyik jószántából megszólal éjszaka.

Feljebb irányítottam a lámpa fényét. Még mindig nem voltak készen, letolt farmerral, egyenes sorban szobroztak az árok mellett. Suttogtak, és a sötétbe meredtek.

– Ūristen! Ne már! – üvöltött fel Csaszi, és maga elé mutatott, a bozótba.

Felemeltem a zseblámpát, és egy mélyre nyúló ág fel-le ringásában megláttam Babják nénit. Az ágon ült, és rám meredt. Apró, sárgás szeme volt, és világított, mint a töklámpás. Rezzelés nélkül, mosolytalan arccal állta a tekintetemet. A lába leért a földre, úgy lökte magát fel és le, mint egy kislány, aki hintán ül. Hátam mögött a fiúk hangja felerősödött, valami káoszos sivalkodásba csapott át, de nem érdekelt, mit művelnek, mint ahogy az sem volt fontos, ők is Babják nénit nézik-e, vagy ökörködnek szokás szerint, mint amikor leplezni próbálják, mennyire be vannak tojva. A kis fénypászma, amelyet a zseblámpa vetett a bozótba és benne Babják néniére, lelassította az időt; egy örvény spiráljára rántotta a hátam mögött vizelő srácokat, engem meg a mozdulatlan tengelyre terelt. Nem kerestem a magyarázatot, miért csücsül Babják néni faágon, vagy hogy miért lényegült ilyen időtlenné: csak bámultam őt, mindenről megfeledkezve, ahogy nyilván nagymamával is kábultan meredtek egymásra, amikor az ijedtségük ott, a híd túlsó végén, a félig kimúlt madár láttán abba az ősi, kejes félelembe fordult, amivel a rémmesék mesélői kívülről látják magukat saját történetükben. „Nem tudtok ti semmit” – gondoltam. „Le vagytok ejtve a gyermeteg rémmeséitekkel meg a metálos üvöltéseitekkel együtt. Mit tudtok ti az igazi hideglelésről? Fogalmatok sincs, mitől lesz igazán tele az ember gatyája.”

A hátam mögött beindították a motort. Ahogy elfordultam, Babják néni kikerült a fénysávból. Felszisszentem Csaszi szorításától, és ahogy a furgon felé rángatott, majdnem elestem a saját lábamban.

– Még egyszer ne érh hozzá a hügyos kezedd! – kiabáltam rá. A furgonban mindenki rám figyelt, és abbamaradt a szövegelés, mintha késsel vágták volna el.

– Ez hol volt eddig? – bökött felém Matyi. Két kezét a hasára szorította. Olyan fehér volt, mint a fal.

– Matyira ráugrott valaki a bozótból. Semmit se láttál? – kérdezte a sofőr.

– Valahogy leráztuk, és visszafutottunk. Láttam, hogy nem vagy itt, azt hittem, neked is bajod esett. Mit csináltál a pasival?

Nem is ötven néztek rám, hanem heten, huszan, talán többen is. Várták a mesét.

Matyi felemelte a karját. Pihés hasán hosszúkás, vértelen seb húzódott. Úgy nézett rám, mint egy jelesre. Odakint, a sötétben susogtak a lombok. Lekapcsoltam a zseblámpát.

Most röhögjétek ki, ha tudtok.

– Húzzunk már innen! – mondta hirtelen Csaszi, és a sofőr azon nyomban rálépett a gázra.

Sötét letargiában érkeztünk meg Bajára, a beállás dupla annyi időbe telt, mint máskor, és Matyi széken ülve játszott. Az ötödik szám után már nem nagylegénykedett; kerestünk valakit, aki bevitte az ügyeletre, és összevarrták a sebét. A buli közepesre sikerült, örültünk is, hogy vagy egy hónapig nincs tervezett fellépésünk. Hazafelé aludtam, mint a tej, a dobos vállán, mert átengedtem Matyinak a teljes középső ülést.

Másnap olyan anyátlannak éreztem magam otthon, hogy legszívesebben éjjelre is becuccoltam volna Babják nénihez, ha nem lett volna tilos a nyugdíjas otthonban külsőt elszállásolni. Most az sem volt baj, hogy palacsintát sütött nekem, amelyet csak darabokban tudott átforgatni a serpenyőben, úgy rakta a tányérra rongyosan, zsírtól csepegve, és mellé a tölteleket. Akkorra már volt egy kis étvágyam is.

– Ebben az időben kell temetőbe menni, mielőtt itt a tél. Nincs mese. Eljössz? Rendbe tesszük a sírt – nézett rám révedező mosollyal, én pedig megadtam magam annak, ami következett. – Egyszer történt,

nagyannyáddal és velem. Viharban kellett átszaladnunk a hídon, felnőttek nélkül. Villámokat szórt az ég, nem volt jó ötlet a kis hídra merészkedni. Nagyannyád szaladt elől, a cipője végigdobogott a pallón...

– Nem is csoda, hogy ezek után undorodott a varjaktól.

– Varjaktól? Nem volt az olyan nagy madár. Legfeljebb egy feketerigó. Meg merev is volt már szegény, csak úgy koppant a feje, amikor leráztam az ágról.

Elmostam a tányérokat, lekapargattam a rájuk száradt krém ragacsát. Aztán felmentem a netre, megnéztem a buliról feltöltött képeket. Az emberek szokás szerint élvezték a zúzást, mi meg, magunkhoz képest olyan búskomoran nyomtuk, mint Lou Reed és a Velvet Underground. Vagy legalábbis Leonard Cohen.

Babják néni bekapcsolta a tévét, a helyére kucorodott. Mazsola és Tádé ment éppen, a színesített változat. Ahogy megnyitottam a mosogatáshoz a csapot, felerősítette a hangot, hogy a konyhába is kihallatszon, fásli lábát elégedetten a kisszékre tette, és azonnal elnyomta az álom.

Albert Flórián (Budapest, Groupama Aréna, 2014)